

6. klassi eesti keele 2007. aasta riikliku tasemetöö analüüs

Maris Sinka

1. Sissejuhatus

Analüüs on tehtud Riikliku Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskuse tellitud 6. klassi tasemetööde valimi alusel. Analüüsi eesmärk on hinnata tasemetöö tervikut ja ülesandeid eraldi, analüüsida tasemetöö statistika põhjal õpilaste peamisi vigu, tasemetöö tulemusi ja sooritatust, teha järeldusi parandajate ja hindajate töö ning ettepanekute kohta.

2. Tasemetöö eesmärk

Tasemetöö eesmärk oli hinnata riiklikus õppekavas määratletud II kooliastme eesti keele õpitulemuste saavutatust, anda õpetajatele võimalus hinnata oma õpilaste teadmisi ja oskusi üleriigilisel taustal, saada tagasisidet õppimise ja õpetamise tulemuslikkusest ning suunata tasemetöö sisu ja vormi kaudu õppeprotsessi.

3. Tasemetöö ülesehitus ja korraldus

Tasemetöö oli koostatud kahes variandis, mis erinesid teineteisest ülesannete järjestuse poolest. Tasemetööga kontrolliti õpilaste funktsionaalset kuulamisoskust (ülesanded A1/B1); funktsionaalset lugemisoskust, sünonüümide ja valmi tundmist (A2/B8); täheortograafiat (A3/B6); lausete kirjavahemärgistamist (A4/B5); sidesõnade kasutamist (A5/B4); oskust kasutada suurt ja väikest algustähte koha- ja isikunimedes, teoste ja perioodiliste väljaannete pealkirjades ning ajaloosündmuste märkimisel (A6/B7); kõnekäänu, mõistatuse ja vanasõna tundmist (A7/B2); ühiskondlikku ja kultuuripädevust (A8/B3); üldoskusi, nagu iseseisvat tööd tekstiga ning olulise teabe leidmist ja eristamist (A1/B1, A2/B8). Kuulamisülesande pidid õpilased lahendama õpetaja ette loetud teksti alusel, ülejäänud tasemetöö kirjaliku teksti põhjal. Lisaks kaheksale kohustuslikule ülesandele oli töös ka lisaülesanne, mille lahendamine oli vabatahtlik. Töö eest võis saada minimaalselt 0 ning maksimaalselt 80 punkti. Tasemetöid hindasid aineõpetajad Riikliku Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskuse hindamisjuhendi järgi. Hindeskaala oli järgmine:

72–80 punkti – hinne „5”

56–71 punkti – hinne „4”

36–55 punkti – hinne „3”

16–35 punkti – hinne „2”

0–15 punkti – hinne „1”

Seega jäi hindamiskaala 2006. aastaga võrreldes samaks.

4. Tasemetöö tulemuste analüüs

Kui võrrelda tasemetöö üldandmeid varasemate aastate tasemetööde andmetega (vt Tabel 1), on näha, et raskusastmelt oli 2007. aasta tasemetöö võrreldav pigem 2005. aasta tasemetööga. Kui 2006. aasta tasemetööd oli võrdlemisi hõlpus sooritada hindele „4” või „5”, siis 2007.

aastal nõudis sama tulemuse saavutamine rohkem teadmisi ja oskusi. Küllap ongi mõttekam ja õiglasem niisugune raskusaste, mis võimaldab parimatel tõepoolest teistest eristuda.

Tabel 1. Tasemetööde üldandmed 2005–2007

	2005	2006	2007
Õpilaste arv (valimi suurus)	948	1060	1481
Sooritamise edukus	97,58%	99,72%	97,9%
Sooritamise kvaliteet	73,87%	86,32%	73,2%
Maksimaalne võimalik punktisumma	100	80	80
Keskmine punktisumma (tulemus)	76,46	66,10	60,24
Minimaalselt saadud punkte	29	28,5	18
Maksimaalselt saadud punkte	99	80	80
Keskmine hinne	3,78	4,21	3,84

2007. aastal kuulus analüüsitava tööde valimisse 1481 tööd 82 koolist. Valimist 15,2% moodustasid maakonnakeskuste; 19,4% suurlinnade (Tallinn, Tartu, Pärnu, Narva, Kohtla-Järve); 14,4% teeninduspiirkonnata ning 51,0% valla- ja väikelinnakoolide tasemetööd. Poiste töid oli valimis 749 (50,6%), tüdrukutelt 732 (49,4%). Algkooli tüüpi koolid olid esindatud 44 (3,0%), gümnaasiumid 799 (54,0%) ja põhikoolid 638 (43,1%) tööga.

Tabel 2. Üldandmete statistika 2007

Üldandmete statistika 2007		Tööde arv	Enim punkte	Vähim punkte	Keskmiselt punkte	Keskmine hinne	Edukus	Kvaliteet
Üldandmed		1481	80	18	60,24	3,84	97,9%	73,2%
Tulemused õppekeele järgi	eesti õppekeel	1463	80	18	60,26	3,84	97,9%	73,3%
	eesti/vene õppekeel	18	74	46	59,28	3,78	100%	66,7%
Tulemused kooli asukoha järgi	Maakonna-keskuste koolid	225	79	28	61,12	3,88	99,6%	78,2%
	Suurlinna-koolid	288	78	18	58,8	3,75	96,5%	68,8%
	Teeninduspiirkonnata koolid	213	80	30	65,09	4,14	99,1%	89,2%
	Valla- ja väikelinna-koolid	755	80	22	59,16	3,77	97,6%	68,9%
Tulemused kooli tüübi järgi	Algkool	44	78	28	61,61	3,86	93,2%	72,7%
	Põhikool	638	80	24	58,82	3,77	98,0%	68,3%
	Gümnaasium	799	80	18	61,30	3,89	98,1%	77,1%
Tulemused soo järgi	Poisid	749	80	18	57,06	3,65	96,3%	63,0%
	Tüdrukud	732	80	29	63,5	4,03	99,6%	83,0%

Tabelist 2 on näha, et tasemetöö oli õpilastele jõukohane: keskmiselt saadi 60,24 punkti 80 võimalikust, mis on 75,3% maksimumist. Edukalt, s.t hindele „3”, „4” või „5”, sooritas töö 97,9% valimi õpilastest, kvaliteetselt, s.t hindele „4” või „5”, 73,2% valimi õpilastest. Hinnet „1” ei esinenud, hinde „2” sai 31 õpilast (2,1%). Seega oli hinnet „3” saada võrdlemisi lihtne. Hindele „5” sooritas tasemetöö 185 (12,5%) valimisse kuulunud õpilast, mis näitab, et töö polnud siiski liiga lihtne. Maksimaalse punktisumma (80 punkti) sai kõigest kaks valimisse kuulunud õpilast.

Eesti/vene õppekeeleaga koolide õpilaste töid oli valimis 18. Eesti ning eesti/vene õppekeeleaga koolide õpilaste keskmine punktisumma erines vaid ligemale ühe punkti võrra, ent kakskeelseis koolides ei saanud keegi maksimumtulemust ning hindele „4” või „5” sooritas töö vaid 66,7% valimi õpilastest (vt Tabel 2). Samas oli kakskeelsete koolide õpilaste miinimumtulemus tunduvalt kõrgem kui eesti õppekeeleaga koolide õpilastel (46 punkti 80st ehk 57,5% 100%-st) ning ükski valimisse sattunud 18 tööst polnud hinnatud puudulikuks. Kui hinnata ülesannete keerukust eesti/vene õppekeeleaga koolide õpilaste jaoks (vt Tabel 3), hakkab silma, et kõige keerulisem on olnud eesti rahvakalendri tähtpäevade tundmist kontrolliv ülesanne (A8/B3¹), ent valimi õpilastest on eesti/vene õppekeeleaga koolide õpilased tundnud tähtpäevi paremini kui eesti õppekeeleaga koolide õpilased (sooritus vastavalt 58,3% ja 52,3%). Eesti õppekeeleaga koolide õpilastest paremini on õnnestunud ka kirjavahemärgistuse ülesanne (A4/B5), sidesõnade õiget kasutamist kontrolliv ülesanne (A5/B4) ning kõnekäänu, mõistatuse ja vanasõna tundmist kontrolliv ülesanne (A7/B2). Kõige paremini ongi eesti/vene õppekeeleaga koolide õpilased sooritanud ülesande A7/B2. Keerukamaks osutusid kuulamisülesanne (A1/B1), teksti mõistmise ülesanne (A2/B8) ja algustäheülesanne (A6/B7).

Tabel 3. Eesti/vene õppekeeleaga koolide õpilaste tulemused üksikülesannete kaupa

	Kokku, max 80	Ül.1, max 10	Ül.2, max 10	Ül.3, max 10	Ül.4, max 11	Ül.5, max 8	Ül.6, max 15	Ül.7, max 10	Ül.8, max 6
Keskmiselt punkte	60,24	6,71	7,42	8,60	6,87	6,56	12,06	8,90	3,14
Keskmine sooritus %	75,3%	67,1%	74,2%	86,0%	62,4%	82,0%	80,4%	89,0%	52,3%
Keskmine sooritus % eesti õppekeeleaga koolis	75,3%	67,2%	74,2%	86,0%	62,4%	82,0%	80,5%	88,9%	52,3%
Keskmine sooritus % eesti/vene õppekeeleaga koolis	74,1%	59,4%	67,8%	85,8%	65,7%	84,0%	75,4%	91,7%	58,3%

¹ Tabelites on ülesannete numeratsioon A-variandi järgi.

Kooli asukoha järgi (vt Tabel 2) sooritasid töö edukamalt teeninduspiirkonnata koolide õpilased (keskmiselt 65,09 punkti), neil oli ka enim hindeid „4” ja „5” (89,2% valimisse kuulunuist), teiste koolide tulemused olid ühtlasemad. Üldiselt polnud asukohajärgne erinevus keskmiste punktide järgi väga suur (6,28 punkti), ent kvaliteedi kõikumine on siiski märgatav: hindele „4” või „5” sooritas tasemetöö 89,2% valimi teeninduspiirkonnata koolide õpilasi, kuid vaid 68,8% suurlinnakoolide õpilasi. Võrreldes tulemusi kooli tüübi järgi (vt Tabel 2) võib öelda, et erinevused on väikesed, vaid 2,79 punkti, algkoolide ning gümnaasiumide õpilastest jäid veidi maha põhikoolide õpilased (58,82 punkti).

Tüdrukud sooritasid tasemetöö edukamalt kui poisid (vt Tabel 2): hindele „4” või „5” tegi töö 83,6% valimisse kuulunud tüdrukuist ja 63% poistest, positiivse hinde sai 99,6% tüdrukuist ja 96,3% poistest. Poiste keskmine tulemus (57,06 punkti) oli 6,44 punkti madalam kui tüdrukutel (63,5 punkti) ning see oli madalam ka igas ülesandes eraldi (vt Tabel 4). Nii poistele kui ka tüdrukuile osutus raskeimaks ülesanne A8/B3, millega kontrolliti õpilaste kultuuripädevust rahvakalendri tähtpäevade tundmise kaudu. Selle ülesande puhul oli poiste sooritus tüdrukutest koguni 13% madalam. Lihtsaim oli nii poistele kui ka tüdrukuile kõnekäänu, mõistatuse ja vanasõna tundmist kontrolliv ülesanne A7/B2, ent siingi jäi poiste tulemus tüdrukute omale alla (sooritus vastavalt 86,1% ja 91,9%).

Tabel 4. Poiste ja tüdrukute tulemused üksikülesannete kaupa

	Kokku, <i>max</i> 80	Ül.1, <i>max</i> 10	Ül.2, <i>max</i> 10	Ül.3, <i>max</i> 10	Ül.4, <i>max</i> 11	Ül.5, <i>max</i> 8	Ül.6, <i>max</i> 15	Ül.7, <i>max</i> 10	Ül.8, <i>max</i> 6
Keskmiselt punkte	60,24	6,71	7,42	8,60	6,87	6,56	12,06	8,90	3,14
Keskmine sooritus %	75,3%	67,1%	74,2%	86,0%	62,4%	82,0%	80,4%	89,0%	52,3%
Poiste keskmine sooritus %	71,3%	62,4%	70,9%	83,3%	57,8%	78,9%	75,9%	86,1%	45,9%
Tüdrukute keskmine sooritus %	79,4%	71,9%	77,5%	88,7%	67,2%	85,1%	85,1%	91,9%	58,9%

Hindele „2” sooritas töö 28 poissi (3,7%), ent vaid 3 tüdrukut (0,4%); hindele „3” 249 poissi (33,2%) ja 117 tüdrukut (16,0%); hindele „4” 430 poissi (57,4%) ja 469 tüdrukut (64,1%); hindele „5” 42 poissi (5,6%) ja 143 tüdrukut (19,5%) (vt Tabel 5). Seega said nii poisid kui ka tüdrukud kõige enam hinnet „4”, ent hindele „3” sooritas töö ligemale kaks korda rohkem poisse kui tüdrukuid ja hindele „2” üheksa korda rohkem poisse kui tüdrukuid, samas kui hinde „5” sai ligemale kaks ja pool korda väiksem arv poisse kui tüdrukuid. Tõenäoliselt tuleb võrdlemisi suur erinevus ealistest iseärasustest: 12-aastased tüdrukud on samaealistest poistest hoolikamad, kohusetundlikumad ja õpihimulisemad. Ühtlasi võib öelda, et kui poiste veerandihinnete keskmine vastab täpselt tasemetööhinnete keskmisele, siis tüdrukute veerandihinned on tasemetöö hindest mõnevõrra kõrgemad.

Tabel 5. Poiste ja tüdrukute veerandihinnete keskmise ja tasemetööhinnete võrdlus

Kokku 1481 õpilast	Veerandi-hinnete keskmine	Tasemetöö hinnete keskmine	Tasemetöö hinne „2”	Tasemetöö hinne „3”	Tasemetöö hinne „4”	Tasemetöö hinne „5”
Kokku	3,93	3,84	31	366	899	185
Poisid	3,65	3,65	28	249	430	42
Tüdrukud	4,22	4,03	3	117	469	143

Et kõik aineõpetajad polnud valimi töödele märkinud õpilaste veerandihindeid, saab võrdluse aluseks võtta vaid 1357 õpilase tööd valimi 1481st (vt Tabel 6). Tabelist nähtub, et tasemetöö hinnete järgi väärriks enam õpilasi hinnet „2” või „4” ning vähem õpilasi hinnet „3” või „5”. Kooli- ja tasemetööhinnete erinevuse põhjuseid võib olla mitmeid. Tõenäoliselt ei pane õpetajad puudulikku hinnet välja kergekäeliselt ning annavad õpilasele võimaluse puudulikke teadmisi järelõppe või teist laadi ülesannetega kompenseerida. Hinne „4” jääb aga koolis sageli saamata küll võimekail, ent mugavail lastel, kes ei pea võimetekohast õppimist oluliseks. Seetõttu ongi õpilasi, kes oma võimeilt väärriks kas hinnet „2” või „4”, ent kas tänu püüdlikkusele või, vastupidi, laiskusele saavad veerandihindeks „3”. Hinde „5” saavad koolis sageli ka need õpilased, kelle võimetekohane hinne oleks „4”, ent kes täidavad hoolsalt ja usinalt alati kõik ülesanded ning õpivad järjepidevalt igaks tunniks.

Tabel 6. Veerandihinnete keskmise ja tasemetööhinnete võrdlus

Kokku 1357 õpilast	Hinne „2”	Hinne „3”	Hinne „4”	Hinne „5”
Poiste veerandihinded	16	293	286	88
Tüdrukute veerandihinded	2	105	301	266
Veerandihinnete keskmine	18	398	587	354
Tasemetöö hinne	25	326	841	165

Eri õppekava järgi ja eri tingimustel õppijaist (vt Tabel 7) sooritasid tasemetöö kõige edukamalt individuaalse programmi järgi õppijad: positiivse hinne sai 45 õpilast ning hinne „4” või „5” sai 27 õpilast 49st (55,1%). Kõige madalama tulemuse said parandusõppe lapsed: positiivne hinne 105 õpilasel ning „4” või „5” 47 õpilasel 116st (40,5%). Andmed näitavad, et keskmiselt jäävad eri õppekavaga või eri tingimustel õppijate tulemused kogu valimi keskmistele näitajatele alla.

Tabel 7. Eri õppekavaga ja eri tingimustel õppijate tulemused

	Individuaalõpe	Parandusõpe	Logopeediline abi	Kogu valim
Õpilaste arv	49	116	101	1481
Keskmiselt punkte	55,04	50,94	52,19	60,24
Sooritus %	68,8%	63,7%	65,2%	75,3%
Standardhälve	10,86	11,16	10,99	10,16

Vähim punkte	30	18	28	18
Enim punkte	73	73	73	80
Keskmine hinne	3,53	3,34	3,39	3,84
Edukus	45/91,8%	105/90,5%	92/91,1%	1450/97,9%
Kvaliteet	27/55,1%	47/40,5%	45/44,6%	1084/73,2%

Õpilasi, kelle kodune keel erineb kooli õppekeelest, oli valimis 81 ning nende tasemetöö keskmine tulemus jääb alla kogu valimi õpilaste keskmisele tulemusele (vt Tabel 8). Kodus erinevat keelt kõnelevaid õpilasi, kes sooritasid tasemetöö hindele „4” või „5”, oli 12,7% vähem kui samasuguse tulemuse saavutanuid keskmiselt. Sellest võib järeldada, et erinev kodune keel raskendab teadmiste ja oskuste kinnistumist.

Tabel 8. Õppekeelest erineva koduse keelega õpilaste tulemused

	Õpi-lasi	Kesk-m. punkte	Sooritus %	St. hälve	Vähim punkte	Enim punkte	Kesk-m. hinne	Edukus	Kvali-teet
Sama keel	1400	60,49	75,6%	10,06	20	80	3,88	1373/98,1%	1035/73,9%
Erinev keel	81	56,02	70,0%	11,07	18	78	3,63	77/95,1%	49/60,5%
Kogu valim	1481	60,24	75,3%	10,16	18	80	3,84	1450/97,9%	1084/73,2%

Maakonniti oli valimisse kuulunud tööde hulk väga erinev (vt Tabel 9): kõige enam töid oli Harjumaalt (365), kõige vähem Tartu linnast (5) ja Hiiumaalt (11). Parimad tulemused saavutasid Tartu õpilased (71 punkti, sooritus 88,8% tööst), kelle miinimumtulemus oli samuti kõrgeim (58 punkti). Väga tublid olid ka Tartumaa (64,95 punkti, sooritus 81,2%), Saaremaa (63,72 punkti, sooritus 79,6%) ja Põlvamaa (62,52 punkti, sooritus 78,1%) lapsed. Madalaimad tulemused olid Viljandimaal (56,76 punkti, sooritus 70,9%), Jõgevamaal (56,84 punkti, sooritus 71,0%) ja Lääne-Virumaal (56,98 punkti, sooritus 71,2%). Kõrgeima ja madalaima keskmise punktisumma vahe oli 14,24 punkti (17,9%), mida võib pidada märkimisväärseks, ent kogu valimi keskmisest ei jää ka Viljandimaa ega Jõgevamaa õpilaste tulemused palju nõrgemaks. Tõenäoliselt on Tartu linna märgatavalt kõrgem tulemus tingitud peamiselt valimisse kuulunud tööde väikesest hulgast.

Tabel 9. Tasemetööde tulemused maakonniti

	Tööde arv	Kesk-miselt punkte	Sooritus (%)	Standard-hälve	Vähim punkte	Mediaan	Enim punkte
Harjumaa	365	59.07	73.8	11.04	18	62	80
Hiiumaa	11	59.64	74.5	9.19	39	59	74
Ida-Virumaa	89	57.42	71.8	9.70	24	59	74
Jõgevamaa	80	56.84	71.0	9.85	28	58	76
Järvamaa	75	59.92	74.9	11.19	24	62	78
Läänemaa	31	61.42	76.8	8.41	42	62	74
Lääne-	83	56.98	71.2	10.17	30	58	80

Virumaa							
Põlvamaa	31	62.52	78.1	9.18	37	62	76
Pärnumaa	152	61.88	77.4	9.17	35	62	78
Raplamaa	48	58.19	72.7	9.22	36	60	74
Saaremaa	113	63.72	79.6	8.39	42	66	79
Tartu linn	5	71.00	88.8	7.55	58	74	76
Tartumaa	176	64.95	81.2	8.41	31	66	79
Valgamaa	69	60.43	75.5	9.39	36	60	76
Viljandimaa	70	56.76	70.9	11.14	32	58	78
Võrumaa	59	61.02	76.3	9.34	40	62	79
Kogu valim	1481	60.24	75.3	10.16	18	62	80

5. Ülesannete jõukohasus ja sagedasemad vead

Kuulamisülesanne A1/B1

Ülesanne kontrollis õpilaste funktsionaalse kuulamise oskust. Teksti Oskar Lutsu kohta luges õpetaja vastavalt Riikliku Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskuse „Eesti keele üleriigilise tasemetöö korraldus- ja hindamisjuhendile” ette kaks korda, mille järel õpilased täitsid ülesande lüngad. Nelja lünga täitmiseks piisas tekstist kuuldu ümberkirjutamisest, kolme lünka tuli kuuldu ümber sõnastada ja kolm vastust vajasisid tekstiga seotud taustteadmisi.

Ülesanne vastab riikliku õppekava II kooliastme ainekavale, pöörates tähelepanu kuulamisoskusele ja olulise informatsiooni leidmisele ja eristamisele, ent kontrollides ka kultuurilisi üldteadmisi.

Ülesande eest saadi keskmiselt 6,71 punkti 10 võimalikust (vt Tabel 4). Poisid said ülesande eest keskmiselt 0,95 punkti vähem kui tüdrukud, poiste keskmine sooritus oli 62,4%, tüdrukutel 71,9%. Kogu valimi õpilaste keskmine sooritus oli 67,1%, mis näitab, et ülesanne oli õpilastele jõukohane, ent mitte liiga lihtne. Tänu üldteadmisi nõudvatele küsimustele tulid esile ka laiemad silmaringid õpilased.

Kõige keerukamaks osutus väljendi *verisulis kirjanik* tähenduse seletamine. Noore või algaja kirjaniku asemel pakuti näiteks *põlist, usinat, solvavat, head, õhinas, pühendunud, meeleehtlikku, saladuslikku, naljakat, hasardis, töökat, vaikivat, kõrvust tõstetud, petturist ja asjalikku* kirjanikku. Enamasti jätsid väljendi tähenduses kahtlejad lünga siiski lihtsalt tühjaks. Õigesti seletas väljendit vaid 35% õpilastest. Üllatavalt tihti oli täitmata ka lünk, kuhu tuli kirjutada Oskar Lutsu teose „Kevade” pealkiri. Sagedamini eksiti veel sajandi määramisega: tekst andis ette aastaarvu 1907, ent 20. sajandi asemel märgiti lünka 18., 19. või jäeti see hoopis tühjaks, paaris töös oli kirjas 21. sajand ja ühes koguni 13. Õigemini täideti lüngad, kuhu sai vastuse otse tekstist, nt et Oskar Lutsu esimene luuletus avaldati ajalehes *Postimees* või et Oskar Luts kirjutab ajast, millal ta ise koolis käis (õigesti vastas 89% õpilastest).

Kokkuvõtteks võib öelda, et paremini saadi esimeses ülesandes hakkama vastuste leidmisega otse tekstist, kõige raskem oli seletada püsiväljendi tähendust. Siit võib leida seoseid üldise tendentsiga, mis näitab sõnavara vaesestumist aasta-aastalt. Seega tuleb sõnade seletamisele ning sõnavara arendamisele ja teadlikule kasutamisele koolitöös palju rohkem tähelepanu

pöörata. Samuti näitavad ülesande tulemused, et üha enam peab tihendama õpilaste üldkultuurilist tausta, st pakkuma tekstide ja ülesannete juurde avaramat konteksti, et laste silmaring laieneks ning suudetaks näha eri valdkondade seoseid. Seetõttu pean üldkultuurilist pädevust kontrollivaid küsimusi ka tasemetöös väga oluliseks, et õpilased harjuksid mõtlema avaramalt, mitte üksnes konkreetse ülesande piires.

Lugemisülesanne A2/B8

Lugemisülesandes tuli vastata küsimustele Ivan Krõlovi valmi „Hunt ja Kurg” põhjal. Ülesanne kontrollis funktsionaalset lugemisoskust, sünonüümi (2.5) ja valmi (2.8) tundmist. Ülesandes oli kolm valikvastustega küsimust (2.5; 2.7; 2.8), kolm tekstis toimuva (2.1; 2.2; 2.3) ning üks loo moraali (2.7) mõistmist kontrollivat küsimust, püsiväljendi *koibi sirgu ajama* tähenduse küsimus (2.4) ning tekstist sünonüümide leidmise ülesanne (2.7).

Tekst oli õnnestunult valitud, sest valmi luulevorm lisab pisut keerukust, mis nõuab tähelepanelikumat lugemist, samas oli loo sisu siiski hõlpsasti mõistetav. „Hunt ja Kurg” võimaldas ka sünonüümi mõiste ja sünonüümide praktilise tundmise kontrollimist, samuti valmi žanri ja loo moraali äratundmise kontrolli.

Ülesanne vastab riikliku õppekava II kooliastme ainekavale, mis eeldab õpilaselt oskust iseseisvalt tekstiga tegelda, mõista ja järgida kirjalikku tööjuhendit, vastata teksti põhjal küsimustele, leida loo mõte või moraal. Samuti eeldatakse õpilastelt kirjanduse ja keele põhimõistete tundmist.

Ülesande eest saadi keskmiselt 7,42 punkti 10 võimalikust (vt Tabel 4). Poisid said ülesande eest keskmiselt 0,66 punkti vähem kui tüdrukud, poiste keskmine sooritus oli 70,9%, tüdrukutel 77,5%. Kogu valimi õpilaste keskmine sooritus oli 74,2%, mis näitab, et ülesanne oli õpilastele jõukohane, ent mitte liiga lihtne. Ülesandes oli nii küsimusi, mis olid jõukohased 90 protsendile õpilastest, kui ka niisuguseid küsimusi, millele andsid õige vastuse pooled vastanuist. Seega aitas ka II ülesanne „nelja-viielisi” õpilasi eristada.

Teise ülesande keerukaim küsimus nõudis teksti žanri äratundmist valikvastuste seast. Valmi asemel pakuti ka kõiki teisi valikus olnud variante: *naljandit*, *fantaasiajuttu* ja *loomajuttu*. Valedest vastustest eelistati *loomajuttu*. Õigesti valis 43% õpilastest. Raskusi valmistas veel sünonüümi leidmine sõnale *juhm*: *rumala* asemel pakuti näiteks *loll*, *tänamatu* või *julm*. Ka esimesele küsimusele, *miks jäi hundile luu kurku kinni*, leiti vastuseks huvitavaid variante, nt *Luu oli liiga suur, et kurgust alla minna*; *Hunti tabas raske löök*; *Hunt sõi ja siis jäi*; *Ta neelas selle tervelt alla*; *Hunt sõi looma ära*; *Ta sõi konti liiga kiiresti*; *Tal oli ees söök ja hundiisu suur*; *Oma lohaka käitumise pärast ja sellepärast, et väga süüa tahtis*; *Sest hunt ei oskanud oiata ega hingata pro Hunt sõi aplalt / oli ablas / ahne*. Ülesandes oli ridamisi ka väga lihtsaid küsimusi, millele vastamine ei nõudnud suuremat pingutust ning mis olid jõukohased ka nõrgemaile õpilastele. Nii oli 90% õpilastel õigesti vastatud, et *kurg ei saanud hundi aitamise eest tasu*, et *luu sünonüüm on kont* ja *toidu sünonüüm söök*. Küllaltki palju õpilasi (80%) oskas leida ka loo moraali. Tõenäoliselt õnnestus see hästi, kuna küsimusele olid antud valikvastused.

Kokkuvõtteks võib öelda, et lugemisülesanne õigustas ennast nii teksti ja küsimuste raskusastme kui ka küsimuste mitmekesisuse poolest. Edaspidi võiks aga lisada

hindamisjuhendisse, kuidas hinnata valikvastustega küsimuse puhul niisugust lahendust, kus lisaks õigele on joon alla tõmmatud ka valele vastusele, näiteks küsimuses 2.7 nii *Ära usalda hunt, karu ega teisi kiskjaid!* kui ka *Ära arva, et heategu saab alati tasutud!* või küsimuses 2.8 nii *valm* kui ka *loomajutt*. Siin võis märgata hindamises ebaühtlust: osa õpetajaid andis õpilasele punkti, osa mitte. Kuna õpilane peab valikvastustega ülesannetes ära märkima vaid õige vastuse ning õigeid vastuseid on seda tüüpi ülesannetes alati vaid üks, siis ei tohi õpilasele mitme vastuse allajoonimisel punkti anda.

Täheortograafia ülesanne A3/B6

Ülesandes tuli kirjutada lünka õige täht või tähed. Enim ortogramme (14 20-st) kontrollis sulghääliku õigekirja, kolm *i* ja *j*-i õigekirja, kaks kaashäälikuühendit ning üks *s*-i õigekirja sõnas *ülesanne*.

Ülesanne vastab riikliku õppekava II kooliastme ainekavale, mis eeldab eesti keele omasõnade täheortograafia valdamist kooliastme lõpuks.

Ülesande eest oli võimalik saada 10 ning saadi keskmiselt 8,60 punkti (vt Tabel 4). Poiste keskmine punktisumma (8,33; sooritus 83,3%) jäi tüdrukute keskmisest punktisummast (8,87; sooritus 88,7%) 0,54 punkti võrra madalamaks, mis on üks väiksemaid erinevusi poiste ja tüdrukute tulemuste vahel. Kogu valimi õpilaste sooritus oli 86,0%, mis oli paremuselt teine tulemus. Seega oli ülesanne õpilastele lihtne.

Tõepoolest, ülesandes on terve rida sõnu, mille kirjutamisel eksisid väga vähesed, nt *õpetas* (99% õigeid vastuseid), *sõbralikud* (98%), *etendus* (96%), *kummardasid* (95%), *jalgpallurid* (93%), *kingsepa* (92%). Nende sõnade õigekiri oli ühtviisi selge nii tugevamatele kui ka nõrgematele õpilastele. Kõige enam eksiti kolmandas ülesandes sulghääliku *t* märkimisel sõnas *tegemata* (63% õigeid vastuseid). Paraku näitavad kogemused, et on õpilasi, kes ei suuda *mata*-vormi õigekirja omandada veel gümnaasiumiski, mistõttu on igati otstarbekas niisugustele veaohlikele ortogrammidele varakult tähelepanu pöörata. Teine rohkem eksimusi põhjustanud sõna oli *hoogsad* (70% õigeid vastuseid), milles küsiti samuti sulghääliku õigekirja. Et tegemist on põhireegli erandiga, on selles ortogrammis eksimine ka mõistetav. *i* ja *j* õigekirja kontrollivaist ortogrammidest eksiti enim sõna *aia* kirjutamisel (75% õigeid vastuseid), nt *aja*, *aija*, *aiia*.

Üldiselt oli kolmas ülesanne õpilastele üks tasemetöö lihtsamatest. See ei võimaldanud eristada „nelja-viielisi” õpilasi, mis tunnistab, et ka nõrgemad on teise kooliastme lõpuks täheortograafia põhialused selgeks saanud. Ent vigu siiski tehakse, mistõttu on ortograafiaülesanne tasemetöös kindlasti vajalik. Pealegi on õigekirja omandamine üks teise kooliastme emakeeleõpetuse põhinõudeid.

Kirjavahemärgistuse ülesanne A4/B5

Ülesandes tuli lauseisse lisada kirjavahemärgid ja see kontrollis kirjavahemärkide kasutamise oskust ütte puhul (4.1; 4.4), põimlauses (4.2; 4.3; 4.5; 4.11), koondlauses (4.8; 4.9), otsekõnes (4.6; 4.10) ning sidesõna *kui* abil moodustatud võrdluses (4.7).

Ülesanne vastab riikliku õppekava II kooliastme ainekavale, mille järgi peavad õpilased II kooliastme lõpus oskama kasutada kirjavahemärke nii ütte puhul, otsekõnes, loetus kui ka

liitlauses järjestikuse asetusega osalause puhul. Samuti peavad õpilased oskama kasutada kirjavahemärke, kui sidesõna ning siduv ase- ja määrsõna on osalause alguses.

Ülesande eest saadi keskmiselt 6,87 punkti 11-st (vt Tabel 4). Poiste tulemus (6,36 punkti, sooritus 57,8%) oli tüdrukute tulemusest (7,39 punkti, sooritus 67,2%) 1,03 punkti väiksem. Kogu valimi õpilaste keskmine sooritus oli 62,4%, mis on üks madalamaid kogu töös. Kirjavahemärgistus on õpilastele oodatult üks raskemaid valdkondi keeleõpetuses.

Kõige õigemini pandi koma teise lausesse (83% õigeid vastuseid): *Kui ilmad soojemaks läksid, ilmusid ka pääsukesed*. Samasugust põimumist kasutati ka 11. lauses (*Kui ta klassi ees seisis, nägid kõik, et tal on uued prillid.*), ent see osutus üheks ülesande raskemaks (51% õigeid vastuseid). Seejuures eksiti erinevalt: enamasti oli vigaseis lauseis kasutatud üht koma kas esimese või teise kõrvallause eraldamiseks, ent küllalt sageli olid lauses ka mõlemad komad panemata. Teine paremini õnnestunud lause oli 10., otsekõne lause, mille saatelause paiknes otsekõne ees: *Juhan ütles Jaanile: „Sa võid selle endale võtta.”* (81% õigeid vastuseid). Ülejäänud lausetega oldi rohkem hädas. Kõige enam eksiti esimeses üttelauses *Mis sina, väikemees, sellest arvad?* (36% õigesti vastanud), kus jäeti lihtsalt komad panemata. Samas teine üttelause *Lõoke, kust sa need laulud leidsid?* (70% õigesti vastanud) erilisi raskusi ei valmistanud. 5. lauses peeti aga alust ütteks (*Müüja, ei teadnud, miks kassa ikka veel suletud oli.* pro *Müüja ei teadnud, miks kassa ikka veel suletud oli.*). Selline eksimine oli siiski erandlik. Vaid pooltele õpilastele oli jõukohane teine otsekõne lause (4.6), milles saatelause paiknes otsekõne järel: *„Minge kiiresti koju!” hüüdis isa lastele.* (52% õigeid vastuseid). Enamasti oli tähelepanuta jäetud saatelause öeldis ning pandud otsekõne lõppu hüüumärgi asemel koma, kuid esines ka töid, kus otsekõnet polnud jutumärkidega tähistatudki. Ka kooloniga koondlause *Kalevipojal oli kolm koera: Irm, Armi ja Mustukene.* (4.8) valmistas õpilastele raskusi (52% õigeid vastuseid). Sagedamini ei tuntud ära kokkuvõtvat sõnaühendit ega taibatud selle järele koolonit panna, selle asemel märgiti koma või jäeti kirjavahemärk hoopis panemata. Töid sirvides jäi aga silma ka järgmine vastusevariant: *Kalevipojal, oli kolm koera Irm, Armi ja Mustukene.* Võrdlusega lihtlausesse *Ta kadus kui tina tuhka.* pandi sidesõna *kui* ette ekslikult koma (58% õigeid vastuseid). Kõige huvitavam kirjavahemärgistus pakuti neljanda ülesande 9. lausele. Sagedasem viga oli koma panek sidendi *kui ka* ette, ent korduvalt jäi silma ka järgmist kirjavahemärgistust: *Vaadati üle nii: vihikud, päevikud(,) kui ka õpikud.*

Kokkuvõtteks võib öelda, et kirjavahemärgistus on jätkuvalt õpilaste jaoks keeruline ja sellest andis tunnistust ka tasemetöö ülesande tulemus. Selles ülesandes eksisid sageli ka need lapsed, kellele ülejäänud tasemetöö erilisi raskusi ei valmistanud. Samas ei saa öelda, et esitatud laused oleksid raskusastmelt II kooliastme ainepädevuse nõudeid ületanud. Et kirjavahemärgistus on õpilastele probleemiks ka järgnevas kooliastmes, leian, et niisugune ülesanne peaks kuuluma iga aasta 6. klassi tasemetöösse.

Sidesõnade ülesanne A5/B4

Ülesandes tuli valida lünka sidesõna ning see kontrollis sidesõnade õiget kasutamist. Ülesanne vastab riiklikule õppekavale, mis märgib nõutavate õpitulemuste seas ka siduvate sõnade õiget kasutust.

Ülesande eest saadi keskmiselt 6,56 punkti 8-st (vt Tabel 4). Poiste tulemus (6,32 punkti, sooritus 78,9%) jäi tüdrukute omale (6,81 punkti, sooritus 85,1%) 0,49 punkti alla. See on väikseim tulemuste vahe kogu töö kohta. Kogu valimi õpilaste keskmine sooritus oli 82%, mis on paremuselt kolmas tulemus.

Viiendas ülesandes saadi maksimumilähedane tulemus koguni neljas lauses. Kõige rohkem õigeid vastuseid (97% valimi õpilastest) oli 8. lauses: *Vaktsineerida tuleb kõik koerad, kassid ja küülikud*. 95% õpilastest valis õigesti 2. lause sidesõna: *Inspektor sattus salaküttide jälgedele, kuid ei näinud kedagi*.; 94% 1. lause sidesõna: *Poiss läks koju tagasi ega mõtelnud enam kunagi hulkuma minna*. ja 93% 5. lause sidesõna: *Vanaisa kuulas raadiost uudiseid ja vangutas selle peale pead*. Kõige vähem – 64% – õigeid vastuseid andis 7. lause: *Muusikud kandsid lillasid ehk violetseid rõivaid*. Tõenäoliselt ei teatud sõna *violetne* täpset tähendust, mistõttu pakuti sellesse lausesse sidesõnu *ja* ning *või*. Sellegipoolest on ka selle lause sooritusprotsent kõrge. Sõna väärsti mõistmist märkasid ka 3. lauses. Siingi oluks õige valida sidesõna *ehk*: *Täna õppisime tundma vokaale ehk täishäälikuid*., ent selle asemel kirjutas mõni õpilane *ja*. 4. lauses (*Kartulipudru juurde sai valida kolm viinerit või kaks sardelli*.) jäi märkamata sõna *valida*, mis andis võtme õige sidesõna valikuks. Seetõttu kirjutati *või* asemel *ja*. Esines ka täiesti ebaloogilisi valikuid: *Lahenduskäiguta, ehk/ega õige vastuse eest saab punkti*.; *Poiss läks koju tagasi ja mõtelnud enam kunagi hulkuma minna*. Mõni õpilane kohandas lauset oma äranägemise järgi, et valitud sidesõna sobitada, lisades vale koma: *Poiss läks koju tagasi, ega mõtelnud enam kunagi hulkuma minna*.; *Lahenduskäiguta, ehk õige vastuse eest, saab punkti*. Samas ei märgatud, et sidesõna *kuid* lisamisel peaks lauses ka koma olema: *Vanaisa kuulas raadiost uudiseid kuid vangutas selle peale pead*.

Kokkuvõttes võib öelda, et ülesanne oli õpilastele võrdlemisi lihtne ning seega nõrgematele õpilastele punktide kogumisel suureks abiks. Seetõttu ei eristanud 5. ülesanne piisavalt hästi tugevamaid õpilasi nõrgemaist, seda lahendati ühtlaselt hästi. Statistiliste andmete järgi oli niisuguseid küsimusi, mis ei aita tugevamaid nõrgemaist eristada (D-indeks alla 0,3), selles ülesandes 6. Teisalt näitas ülesanne, et õpilased olid õppekavakohased teadmised ja oskused hästi omandanud.

Algustäheortograafia ülesanne A6/B7

Ülesandes tuli kirjutada antud sõnad õigesti suure või väikese algustähega. Sõnavalikusse kuulusid ajaloosündmuse (*II maailmasõda*), nädalapäeva (*neljapäev*), kuu (*aprill*), püha (*jõulud*), rahvuse (*lätlased*), keele (*ungari keel*), ameti (*kuninganna*), asutuse (*gümnaasium*), ainevaldkonna (*geograafia*), maakonna (*Pärnumaa*), isiku (*Olevipoeg*), looma (*elefant*), taim (*jaanilill*) ja perioodikaväljaande (*Maaleht*) nimed ja nimetused ning teose pealkiri („*Viplala lood*”).

Ülesanne vastab riikliku õppekava sisule, sest 6. klassi lõpetajalt nõutakse oskust kasutada suurt algustähte nimedes, teoste ja perioodiliste väljaannete pealkirjades ning ajaloosündmuste märkimisel.

Ülesande eest oli võimalik saada 15 ja saadi keskmiselt 12,1 punkti (vt Tabel 4). Õpilased, kes kirjutasid õige algustähe, ent eksisid ümberkirjutamisel õigekirjas, said 0,5 punkti. Poisid said keskmiselt 11,38 punkti (sooritus 75,9%), tüdrukud 12,76 punkti (sooritus 85,1%). Poiste keskmine punktisumma jäi tüdrukute tulemusest 1,38 punkti väiksemaks, mis oli ühtlasi

suurim poiste ja tüdrukute tulemuse vahe tasemetöös. Kogu valimi õpilaste sooritus oli 80,41%, mis on paremuselt neljas. Seega võib öelda, et ülesanne oli keskmise raskusastmega.

Kõige õigemini kirjutasid õpilased sõnu *Pärnumaa* (94,6% õigeid vastuseid), *elevant* (93,4%) ja *lätlased* (93,1%), enim eksiti sõnades *II maailmasõda* (48,4% õigeid vastuseid) ja *gümnaasium* (52,9%). Segadusi tekitas ka *jaanilille* (62%) nimetus, tõenäoliselt seetõttu, et liitsõna esimeseks osaks on isikunimi. Valimis esines ka üksikuid töid, milles oli teose pealkirjale ümberkirjutusel jutumärgid lisamata jäetud.

Algustäheortograafia ülesanne ei olnud õpilastele väga raske, ent võimaldas siiski parimatel esile pääseda. Traditsiooniliselt on raskusi ajaloosündmuste nimetuste kirjutamisel, eriti kui selle esimene komponent on number. Algustäheortograafia tekitab segadust ka täiskasvanuis, mistõttu tulebki sellele varakult tähelepanu pöörata. Muidugi sobivad teises kooliastmes tasemetöösse vaid kõige selgemad ja kindlamad juhtumid, nagu selles töös oligi. Eriti oluliseks muudab algustäheortograafiaga tegelemise inglise keele mõju, mille tulemusena kipuvad põhikooliõpilased näiteks nädalapäevade ja kuude nimetusi suure tähe ja teoste pealkirju läbiva suurtähega kirjutama.

Kõnekäänu, mõistatuse ja vanasõna tundmist kontrolliv ülesanne A7/B2

Ülesandes tuli iga lause järele kirjutada, kas tegemist on kõnekäänu, mõistatuse või vanasõnaga. Ülesande sisu vastab riikliku õppekava II kooliastme ainekavale, mis eeldab nende žanrite tunnuste tundmist.

Ülesandega oli võimalik saada 10 ning saadi keskmiselt 8,9 punkti (vt Tabel 4). Poisid said keskmiselt 8,61 (sooritus 86,1%), tüdrukud 9,19 punkti (sooritus 91,9%), seega jäi poiste tulemus tüdrukutele alla 0,58 punkti. Kogu valimi õpilaste keskmine sooritus oli 89%. See oli kogu töö kõrgeim, mis näitab, et õpilased eristavad mõistatusi, kõnekäande ja vanasõnu üksteisest üpris hõlpsasti.

Õigesti vastanute statistika näitab, et tervelt viiele küsimusele kümnest andis õige vastuse vähemalt 90% valimi õpilastest. Kõige enam õigeid otsustusi oli 3. lause puhul *Mis see on, mis tules ei põle, vees ei upu, mullas ei mädane?*, mille märkis õigesti mõistatuseks 96,5% valimi õpilastest. Väga hästi tunti ka kõnekäande: *Poiste käitumine ajas direktoril kopsu üle maksa.* – 95,3% õigeid vastuseid; *Jukul ei olnud saadud kahest sooja ega külma.* – 95% õigeid vastuseid; *Kaksikud olid erinevad nagu öö ja päev.* – 91,4% õigeid vastuseid. Selle ülesande küsimustest osutusid raskemini äratuntavaks vanasõnad: *Üheksa korda mõõda, üks kord lõika.* – 78,7% õigeid vastuseid ja *Tarkus tarviline vara, õpi hoolega.* – 79,1% õigeid vastuseid. Sooritusprotsent on siiski ka nende lausete puhul väga kõrge: õigesti vastas üle kolme neljandiku valimi õpilastest. Üllatama pani vastuste juures see, et ehkki küsimärk lause lõpus viitab selgelt mõistatusele, oli õpilasi, kes sellest mööda vaatasid.

Paistab, et vanasõnade, mõistatuste ja kõnekäändude äratundmisega õpilastel suuri probleeme pole ning ülesanne oli jõukohane kõigile, ka nõrkadele õpilastele. Testiteooria järgi osutusid küsimused liiga lihtsaks (kõigi küsimuste D-indeks jäi 0,3-st väiksemaks). Kindlasti lisanuks ülesandele keerukust mõistatustele vastuse või kõnekäändudele-vanasõnadele seletuse kirjutamise nõue. See sundinuks õpilasi enam lausete sisusse süvenema ning seoseid looma, samuti loomingulist mõtlemist näitama.

Üldpädevust kontrolliv ülesanne A8/B3

Ülesanne esitas kuus rahvakalendri tähtpäeva, mille järele tuli õpilastel kirjutada, mis kuus seda tähistatakse. Ülesanne seostub eelkõige rahvakultuuri pädevusega, mille tundmine aitab õpilastel oma riiki, rahvusse ja kultuuri teadlikult ja austusega suhtuda.

Ülesande eest võis saada 6, ent saadi keskmiselt 3,14 punkti (vt Tabel 4). Poiste tulemus (2,75 punkti, sooritus 45,9%) jäi tüdrukute tulemusele (3,53 punkti, sooritus 58,9%) alla 0,78 punkti võrra. Kogu valimi keskmine sooritus oli 52,3%, mis oli kogu tasemetöö madalaim. Ülesanne osutus õpilastele kõige keerukamaks.

Ülesande tulemuste põhjal võib öelda, et tänapäeva laps ei tunne enam rahvakalendri tähtpäevi. Ühegi tähtpäeva õigesse kuusse paigutamine polnud lihtne. Kõige õigemini otsustati jaanipäeva puhul, ent siingi oli õigeid vastuseid vaid 78,53%. See on tõepoolest üllatav, sest jaanipäeva tähistamise komme on üle Eesti tänini säilinud. Paremuselt järgmisena paigutati õigesti kadripäeva – 59,8%, seejärel jüripäeva – 58,1%. Kõige halvemini teavad õpilased madisepäeva (31,2% õigeid otsustusi) ja hingedepäeva (33,5% õigeid otsustusi). Valimi hulgas hakkas silma ka kool, mille seitsmest 6. klassi õpilasest olid madisepäeva õigesti paigutanud viis õpilast, neli neist oskas nimetada nii septembrit kui ka veebruari. Tähtpäevi paigutati kõigisse kuudesse, näiteks hingedepäeva augustisse või septembris, mardi- ja kadripäeva põhiliselt oktoobrisse, aga ka igale poole mujale, jüripäeva septembris jne.

Üldiselt peab tõdema, et ülesanne ei olnud ligemale poolele õpilastest jõukohane. Tänapäeva konteksti arvestades on see ka mõistetav: kui jaanipäeva tähistatakse Eestis veel igal pool, siis mardi- ja kadripäeva kombed on hakanud eriti suuremates linnades taanduma, hingedepäeva ja jüripäeva tähistamine pole tõenäoliselt kõigis peredes tavaks, hoopis võõraks on aga nii lastele kui ka täiskasvanutele jäänud madisepäev, pealegi ei seostu selle tähtpäevaga ükski laste jaoks atraktiivne tava ega tegevus. Muidugi võiks loota, et õpilased mäletavad ajalookursusest Madisepäeva lahingut ja selle toimumise aega (eestlaste muistse vabadusvõitluse ajal madisepäeval, 21. septembril 1217), ent kui üldkultuuriline kontekst seda teadmist ei toeta, on fakt kerge ununema. Ka 6. klassi emakeele ja kirjanduse õpikud ei toeta rahvakalendri tähtpäevadega tegelemist. Seetõttu olid tähtpäevaülesande tulemused võrdlemisi ootuspärased.

6. Tasemetööde parandamine ja hindamine

Tasemetööd olid valdavalt parandatud ja hinnatud vastavalt hindamisjuhendile. Hindamisel lähtuti ette antud hindamisskaalast. Parandustes märkasid üksikuid eksimusi, ent enamasti saab neid pidada hooletusvigadeks. Kolm õpetajat oli teadlikult lugenud õigeks (vastav märkus õpetaja küsimustiku lehel) jutumärgid kirjavahemärgistuse ülesande (A4/B5) üttelauses (1. ja 4.), ehkki otsesele kõnele viitavat saatelauset neis polnud. Mõnes töös oli valeks loetud lugemisülesande esimese küsimuse *Miks jäi hundile luu kurku kinni?* Vastus *Hunt sõi ahnelt*. Sellise vastuse võinuks siiski õigeks lugeda, mida mitmed õpetajad olidki teinud, sest sõna *ablas* üks seletusi on just *ahne sööma*, pealegi nõudis ka ülesanne ise sünonüümide tundmist. Muidugi võinuks sünonüümne variant olla ka hindamisjuhendis lubatud vastuste seas kirjas.

Paneksin õpetajatele südamele, et nad märgiksid õpilase saadud punktid vastavasse lahtreisse korrektselt, nagu nõuab hindamisjuhend, st 1; 0,5 või 0, mitte horisontaal- ja vertikaaljoonte või linnukestega. Samuti tuleks jälgida, et õpilased täidaksid töö pasta- või tindipliatsi, mitte hariliku pliatsiga. Vastava märkuse võiksid koostajad lisada ka tasemetööle või hindamisjuhendisse. Oli õpetajaid, kes polnud tasemetöödele märkinud veerandihindeid. Seda tuleks siiski teha, et tulemuste analüüs oleks täpsem ja terviklikum ning hinnang õpilaste tasemele objektiivsem.

Valdavalt olid tööd siiski korrektselt ja hoolikalt parandatud.

7. Õpetajate hinnangud ja ettepanekud

Õpetajad tagastasid 80 küsimustikku, kaheksa õpetajat polnud üldse töö kohta arvamust avaldanud, 17 vastas vaid, et see oli kooskõlas teise kooliastme õppesisu ja õpitulemustega.

Õpetajate hinnangul vastas 2007. aasta tasemetöö nii teise kooliastme õppesisule kui ka õpitulemustele.

Raskeimaks hinnati rahvakalendri tähtpäevade ülesanne, sest seda teemat käsitletakse viimati 4. klassi emakeeleõpetuse raames ning 5. klassi ajalookursuses, ühtlasi leiti, et rahvakalendri tähtpäevade puhul võinuks aja asemel küsida pigem nendega seotud kombeid, mis andnuks parema ülevaate tähtpäevadega seotu sisulisest tundmisest. Arvati ka, et tähtpäevaülesande punktikaal oli teiste ülesannetega võrreldes liiga suur, kuus punkti, võrreldes näiteks täheortograafia ülesande kümne punktiga. Mitu õpetajat leidis aga, et rahvakalendri tähtpäevade küsimine tasemetöös on õigustatud ja hea, sest hoiab ka rahvakultuuri ja traditsioonid tähelepanu all.

Raskeks hinnati ka kirjavahemärkide ülesanne. Õpilased pidasid üttega lauseid sageli otsekõneks ning märkisid seetõttu neisse jutumärgid. Põimlausete komastamist peeti 6. klassile liiga keerukaks, sest kõik kasutusel olevad 6. klassi õpikud selle käsitlemist ei toeta. Samas nõuavad 6. klassi lõpetaja õpitulemused, et õpilased oskaksid lihtsamaid liitlauseid kirjavahemärgistada. Leiti, et kirjavahemärgistuse ülesandes võiks anda iga märk või osaliselt õigesti märgistatud lause 0,5 punkti. Paraku ei ole võimalik seda ettepanekut arvestada, sest sel juhul ei hakkaks hindamisjuhend tööle valesti pandud liigsete komade tõttu või peaks igasse lausesse jätma ühepalju veakriitilisi kohti.

Kuulamisülesande teksti pidas osa õpetajaid liiga pikaks ning selle keelekasutust ja kujundeid, näiteks *verisulis*, harjumatuks. Tehti ettepanek, et kuulamisülesanne võiks edaspidi tulla lindilt, mis ühtlustaks kõigi õpilaste võimalusi.

Lugemisülesande puhul pidas osa õpetajaid valmi žanri määramise nõuet 6. klassile liiga raskeks. Kuid ei tohi unustada, et ka valmille iseloomulike joonte tundmine kuulub 6. klassi lõpetaja õpitulemuste hulka. Üldiselt leiti siiski, et lugemisülesanne oli huvitav ning paraja raskusastmega.

Õpetajad panid ette, et poole punkti puhul tuleks töö lõpptulemus ümardada õpilase kasuks nagu 3. ja 9. klassis ning et mõistete küsimustel, näiteks vanasõna, mõistatuse ja kõnekäänu juures, võiks olla selgitav näide. Puudust tunti võõrsõnade tundmist kontrollivast ülesandest, käänamisülesandest, sest sellele teemale pöörab nii 5. kui ka 6. klassi programm palju

tähelepanu, kokku- ja lahkukirjutamise ülesandest. Mitu õpetajat rõhutas ka lugemust kontrollivate ülesannete vajalikkust tasemetöös. Tasemetööga kontrollitakse igal aastal erinevaid õpitulemusi, seega ei jää kindlasti kontrollimata ka sõnade käänamise ning kokku- ja lahkukirjutamise oskus jms.

Üldine hinnang tööle oli positiivne. Õpilastel jätkus töö tegemiseks piisavalt aega, see oli jõukohane ka nõrgematele õpilastele, ent ei teinud „5” saamist liiga lihtsaks. Vaid üks õpetaja leidis, et aeglasematel õpilastel võib ülesannete lahendamisel ajast puudu tulla. Suurt vastuolu veerandi- ja tasemetööhinnetes ei tekkinud, mis tõendab, et tasemetöö raskusaste oli vastavuses teise kooliastme keskmise tasemega. Logopeedilistele õpilastele sobis hästi, et õigekirjavead ei vähendanud sisuliste vastuste kaalu. Kuulamis- ja lugemisülesandeid peeti huvitavaks ning märgiti, et üldpädevuste kontrollimine neis ja töös üldisemalt on õigustatud. Vaid kaks õpetajat leidis, et kuulamisülesande kõigi küsimuste vastused peaks saama otse tekstist. Ülesandeid peeti mitmekesisteks ning tähelepanu nõudvaiks, hindamisjuhendit korrektseks ja põhjalikuks.

8. Kokkuvõte

2007. aasta 6. klassi eesti keele ja kirjanduse tasemetöö oli õnnestunud. Töö oli hästi koostatud, tasakaalus ja huvitav, pakkudes nii lihtsamaid kui ka keerukamaid ülesandeid, ning õpilastele jõukohane. Tasemetöö keskmine hinne, sooritamise edukus ja kvaliteet näitavad, et õpilased on teise kooliastme lõpus nõutavad õpipädevused hästi omandanud.